

**YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)**

31 päivänä tammikuuta 2001 *

Asiassa T-76/94,

Rendert Jansma, kotipaikka Engelbert (Alankomaat), edustajinaan asianajajat
E. H. Pijnacker Hordijk, ja H. J. Bronkhorst, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehenään A.-M. Colaert, prosessiosoite
Luxemburgissa,

ja

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään T. van Rijn, avustajanaan asian-
ajaja H.-J. Rabe, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajina,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

jossa kantaja vaatii EY:n perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan (joista on tullut EY 235 artikla ja EY 288 artiklan toinen kohta) nojalla korvausta hänelle siitä aiheutuneesta vahingosta, että hän ei voinut myydä maitoa asetuksen (ETY) N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun maksun soveltamista maito- ja maitotuotealalla koskevista yleisistä säännöistä 31 päivänä maaliskuuta 1984 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 857/84 (EYVL L 90, s.13), sellaisena kuin se on täydennettynä asetuksen (ETY) N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun lisämaksun yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä 16 päivänä toukokuuta 1984 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1371/84 (EYVL L 132, s. 11), soveltamisen seurauksena,

**EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),**

toimien kokoonpanossa: puheenjohtaja V. Tiili sekä tuomarit R. M. Moura Ramos ja P. Mengozzi,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 17.5.2000 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat säännökset

- 1 Havaittuaan, että yhteisössä tuotetaan liikaa maitoa, neuvosto antoi vuonna 1977 yhteisön maidontuotannon vähentämiseksi maidon ja maitotuotteiden

kaupan pitämisestä luopumista ja lypsykarjan tuotannon muuttamista koskevasta palkkiojärjestelmästä 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun asetuksen (ETY) N:o 1078/77 (EYVL L 131, s. 1). Siinä säädettiin palkkion tarjoamisesta tuottajille siitä, että he sitoutuivat luopumaan maidon kaupan pitämisestä tai muuttamaan lypsykarjatuotannon lihakarjatuotannoksi viiden vuoden ajaksi.

- 2 Ylituotanto jatkui vuonna 1983 huolimatta siitä, että useat tuottajat antoivat tällaisen sitoumuksen. Neuvosto antoi tämän vuoksi 31 päivänä maaliskuuta 1984 maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 804/68 muuttamisesta asetuksen (ETY) N:o 856/84 (EYVL L 148, s. 13). Viimeksi mainitulla asetuksella annetussa uudessa 5 c artiklassa otettiin käyttöön ”lisämaksu”, joka oli maksettava tuottajien toimittamasta, ”viitemäärän” ylittävästä maidosta.
- 3 Asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun maksun soveltamista maito- ja maitotuotealalla koskevista yleisistä säännöistä 31 päivänä maaliskuuta 1984 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 857/84 (EYVL L 90, s. 13) vahvistettiin jokaiselle tuottajalle viitemäärä viitevuoden eli kalenterivuoden 1981 kuluessa toimitetun maidon perusteella kuitenkin niin, että jäsenvaltiot saattoivat valita tämän vuoden sijasta kalenterivuoden 1982 tai 1983. Alankomaiden kuningaskunta valitsi viitevuodeksi viimeksi mainitun vuoden.
- 4 Eräiden tuottajien asetuksen N:o 1078/77 mukaisesti tekemät maidon kaupan pitämisestä luopumista koskevat sitoumukset kattoivat valitut viitevuodet. Koska nämä tuottajat eivät olleet tuottaneet maitoa näiden vuosien aikana, heille ei pystytty myöntämään viitemäärää eivätkä he siis voineet myydä ollenkaan maitoa maksamatta lisämaksua.
- 5 Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa 120/86, Mulder (Kok. 1988, s. 2321; jäljempänä asiassa Mulder I annettu tuomio) ja asiassa 170/86, von Deetzen (Kok. 1988, s. 2355) 28.4.1988 antamissaan tuomioissa asetuksen N:o 857/84,

sellaisena kuin se on täydennettynä asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitettua lisämaksun yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä 16 päivänä touko-kuuta 1984 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1371/84 (EYVL L 132, s. 11), luottamuksensuojan periaatteen loukkaamisen vuoksi pätemättömäksi.

- 6 Neuvosto antoi 20.3.1989 näiden tuomioiden täytäntöönpanemiseksi asetuksen N:o 857/84 muuttamisesta asetuksen N:o 764/89 (EYVL L 84, s. 2). Tämän muutetun asetuksen nojalla annettiin niin sanottu ”erityinen viitemäärä” (jota kutsutaan myös kiintiöksi) sellaisille tuottajille, jotka olivat antaneet sitoumuksen maidon kaupan pitämisestä luopumisesta.

- 7 Erityisen viitemäärän myöntämiselle oli asetettu useita edellytyksiä. Asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitettua lisämaksun soveltamista koskevista yleisistä säännöistä 3 päivänä kesäkuuta 1988 annetun komission asetuksen (EYVL L 139, s. 12), sellaisena kuin se on muutettuna 20.4.1989 annetulla komission asetuksella N:o 1033/89 (EYVL L 110, s. 27), 3 a artiklan 1 kohdassa edellytettiin, että tuottaja jätti erityisen viitemäärän myöntämistä koskevan hakemuksen jäsenvaltion nimeämälle toimivaltaiselle viranomaiselle — — sillä edellytyksellä, että tuottaja pystyi osoittamaan hallinnoivansa edelleen kokonaisuudessaan tai osittain samaa tilaa kuin tuenhakemisajankohtana.

- 8 Yhteisöjen tuomioistuin oli julistanut pätemättömiksi muut ehdot, jotka liittyvät maidon kaupan pitämisestä luopumisesta koskevan sitoumuksen päättymisajankohtaan, asiassa C-189/89, Spagl (Kok. 1990, s. I-4539) ja asiassa C-217/89, Pastätter (Kok. 1990, s. I-4585) 11.12.1990 antamissaan tuomioissa.

- 9 Neuvosto antoi näiden tuomioiden jälkeen 13.6.1991 asetuksen N:o 857/84 muuttamisesta asetuksen N:o 1639/91 (EYVL L 150, s. 35), josta pätemättömiksi katsotut edellytykset oli poistettu ja jossa kysymyksessä oleville tuottajille myönnettiin erityinen viitemäärä.

- 10 Yhteisöjen tuomioistuin totesi yhdistetyissä asioissa C-104/89 ja C-37/90, Mulder ym. vastaan neuvosto ja komissio, 19.5.1992 antamassaan tuomiossa (Kok. 1992, s. I-3061; Kok. Ep. XII, s. 99) jäljempänä asiassa Mulder II annettu tuomio) yhteisön olevan vastuussa vahingosta, joka tietyille maidontuottajille, jotka eivät voineet myydä maitoa asetuksen N:o 857/84 soveltamisen vuoksi, aiheutui siitä syystä, että he olivat antaneet asetuksessa N:o 1078/77 tarkoitettuja sitoumuksia.
- 11 Neuvosto ja komissio julkaisivat näiden tuomioiden jälkeen 5.8.1992 tiedonannon 92/C 198/04 (EYVL C 198, s. 4). Toimielimet kertoivat tiedonannossaan ensiksi asiassa Mulder II annetusta tuomiosta seuraavat seikat ja ilmoittivat sitten tälle tuomiolle täyden vaikutuksen antaakseen aikovansa antaa yksityiskohtaiset säännöt siitä, miten nämä korvaukset suoritetaan käytännössä kyseisille tuottajille. Toimielimet sitoutuivat näiden yksityiskohtaisten sääntöjen hyväksymiseen saakka olemaan vetoamatta ETY:n tuomioistuimen perussäännön 43 artiklassa tarkoitettuun vanhentumiseen kaikkien niiden tuottajien osalta, joilla on oikeus korvaukseen. Tämän sitoumuksen ehtona oli kuitenkin, että oikeus vahingonkorvaukseen ei ollut vielä vanhentunut tiedonannon julkaisemispäivänä tai silloin, kun tuottaja oli esittänyt sitä koskevan vaatimuksen jommallekummalle toimielimelle.
- 12 Neuvosto antoi 22.7.1993 tietyille maidon ja maitotuotteiden tuottajille, jotka eivät ole voineet tilapäisesti harjoittaa toimintaansa, tarjottavasta hyvityksestä asetuksen N:o 2187/93 (EYVL L 196, s. 6). Asetuksessa säädetään kiinteän hyvitystarjouksen tekemisestä sellaisille tuottajille, joille on aiheutunut tietyn edellytyksin asiassa Mulder II annetussa tuomiossa tarkoitettujen asetusten soveltamisen vuoksi vahinkoa.
- 13 Yhteisöjen tuomioistuin ratkaisi kantajien vaatimien korvausten suuruutta koskevan kysymyksen asioissa C-104/89 ja C-37/90, Mulder ym. vastaan neuvosto ja komissio, 27.1.2000 antamallaan tuomiolla (Kok. 2000, s. I-203).

Riidan perustana olevat tosiseikat

- 14 Kantaja on Alankomaissa toimiva maidontuottaja. Hän oli sitoutunut asetuksen N:o 1078/77 mukaisesti luopumaan maidon kaupan pitämisestä 15.12.1984 saakka eikä näin ollen ollut tuottanut maitoa asetuksen N:o 857/84 mukaisen viitevuoden aikana. Kantaja ei tästä syystä ollut saanut viitemäärää kyseisen asetuksen voimaantulon jälkeen.

- 15 Ennen kuin kantajan sitoumus päättyi, kantaja osti tilan, jonka vuokralaisena hän oli aiemmin ollut, sekä hankki nuorta nautakarjaa aloittaakseen maidontuotannon uudelleen vuonna 1984.

- 16 Kyseisen sitoumuksen päättyttyä kantaja aloitti uudelleen maidontuotannon. Sille ei kuitenkaan myönnetty viitemäärää ja sen piti maksaa lisämaksu markkinointivuosilta 1985—1986 ja 1986—1987.

- 17 Kantajan oli myytävä tilansa 2.3.1987.

- 18 Asetuksen N:o 764/89 voimaantulon myötä 1989 kantaja osti tilan Groningesta (Alankomaat) ja aloitti siellä uudelleen maidontuotannon.

- 19 Kantaja ja 351 muuta maidontuottajaa, jotka eivät olleet toimittaneet maitoa viitevuoden aikana asetukseen N:o 1078/77 perustuvan sitoumuksensa mukaisesti (niin kutsutut SLOM-tuottajat), totesivat 31.3.1989 päivätyssä kirjeessä, jonka niiden asianajaja oli lähettänyt neuvostolle ja komissiolle (tuottajien nimet on esitetty kirjeen liitteessä), yhteisön olevan vastuussa vahingosta, joka oli aiheutunut asetuksen N:o 857/84 pätemättömydestä, sellaisena kuin yhteisöjen

tuomioistuin oli sen todennut asiassa Mulder I antamassaan tuomiossa. Toimielimet eivät vastanneet tähän kirjeeseen.

- 20 Kantaja haki 26.6.1989 viitemäärän myöntämistä asetuksen N:o 764/89 mukaisesti. Hakemus hylättiin 24.8.1989 sillä perusteella, ettei kantaja hallinnoinut enää samaa maatilaa kuin kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksensa voimassaoloaikana (SLOM-tila). Kantajan oli näin ollen myytävä tilansa Groningenissa.
- 21 Kantaja pyrki tuloksetta riitauttamaan viitemäärän epäämistä koskevan päätöksen sekä päätökset sille kohdistetuista lisämaksuista kansallisissa tuomioistuimissa. Epäämistä koskeva päätös on tullut lopulliseksi.
- 22 Kantajan asiamies vaati 14.7.1992 päivätyssä kirjeessään vanhentumisajan katkaisemista kantajan sekä 31.3.1989 päivätyyn kirjeen liitteessä mainittujen tuottajien osalta kirjeen päivämäärästä lukien. Neuvoston oikeudellisen osaston pääjohtaja vastasi 22.7.1992 päivätyssä kirjeessään, että vanhentumisaika oli alkanut juosta uudelleen niiden 348 tuottajan osalta, jotka eivät olleet nostaneet kannetta, kantaja mukaan lukien. Pääjohtaja myönsi kuitenkin, että 14.7.1992 päivätyssä kirjeessä saattoi olla kyse näiden tuottajien osalta yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 43 artiklassa tarkoitetun vaatimuksen esittämisestä. Pääjohtaja totesi näin ollen, ettei neuvosto vedonnut vanhentumiseen kyseisestä päivämäärästä alkaen aina 17.9.1992 asti, edellyttäen, etteivät kyseisten toimijoiden korvausvaatimukset olleet jo rauenneet vanhentuneina 14.7.1992. Pääjohtaja täsmensi asiaa seuraavasti:

”Tämän määräajan kuluessa toimielimet pyrkivät päättämään yhdessä korvauksen maksamisen käytännön yksityiskohdista yhteisöjen tuomioistuimen tuomion mukaisesti.

Näin ollen ei ole tarpeen nostaa tällä välin kannetta yhteisöjen tuomioistuimessa, jotta vanhentumisaika ei alkaisi kulua uudelleen.

Jos näistä yksityiskohdista ei ole päätetty 17.9.1992 mennessä, neuvosto ilmoittaa Teille, miten toimia.”

- 23 Alankomaiden viranomaisille osoitetussa 10.9.1993 päivätyssä kirjeessään, joka käsitteli korvausten maksamista tietyille tuottajille asetuksen N:o 2187/93 mukaisesti, komissio ilmoitti seuraavaa.

”Tämän kirjeen liitteenä on esitetty luettelo SLOM-hakijoista, jotka ovat 5.8.1992 julkaistun yhteisön toimielinten yleisen tiedonannon mukaisesti katkaisseet korvausvaatimuksiinsa sovellettavan vanhentumisaajan kulumisen vetoamalla asiassa komissioon, neuvostoon tai yhteisöjen tuomioistuimeen.”

- 24 Kantajan nimi oli kirjattu tähän luetteloon, ja kantajan osalta oli mainittu päivämäärä 31.3.1989 ajankohtana, jolloin vanhentumisaika oli keskeytynyt 5.8.1992 julkaistun tiedonannon perusteella.

Asian käsittely ja asianosaisten vaatimukset

- 25 Kantaja nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 14.2.1994 toimittamallaan kannekirjelmällä.

- 26 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lykkäsi 31.8.1994 tekemällään määräyksellä asian käsittelyä, kunnes yhdistetyissä asioissa C-104/89 (Mulder ym. v. neuvosto ja komissio) ja C-37/90 (Heinemann v. neuvosto ja komissio) annettaisiin lopullinen päätös.
- 27 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa 30.9.1998 toimitetun epävirallisen asianosaisten kuulemisen jälkeen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen laajennetun neljännen jaoston puheenjohtaja määräsi 11.3.1999 antamallaan määräyksellä, että kysymyksessä olevassa asiassa oikeudenkäyntiä jatketaan.
- 28 Asia siirrettiin kolmen tuomarin kokoonpanossa toimivan jaoston käsiteltäväksi 7.10.1999 tehdyllä päätöksellä.
- 29 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi 23.2.2000 antamallaan määräyksellä kantajalle maksuttoman oikeudenkäynnin.
- 30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu neljäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ryhtyä suulliseen käsittelyyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Prosessinjohtotoimien mukaisesti kantajaa pyydettiin toimittamaan tiettyjä asiakirjoja sekä vastaamaan kirjallisesti yhteen kysymykseen.
- 31 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 17.5.2000 pidetyssä istunnossa.

32 Kantaja vaatii, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- velvoittaa yhteisön suorittamaan sille vahingonkorvausta ja korkoja 2 895 916,18 Alankomaiden guldenia (NLG) 8 prosentin vuotuisine viivästyskorkeineen 19.5.1992 lukien;

- velvoittaa yhteisön toissijaisesti suorittamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asianmukaisena pitämän summan, joka ei kuitenkaan ole vähemmän kuin 252 132 NLG ja joka vastaa asetuksen N:o 2187/93 nojalla maksettavaa summaa, 8 prosentin vuotuisine viivästyskorkeineen 19.5.1992 lukien;

- velvoittaa yhteisön korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

33 Neuvosto vaatii, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- jättää kanteen tutkimatta;

- velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

34 Komissio vaatii, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- jättää kanteen tutkimatta;
- tai toissijaisesti toteaa, että yhteisö on vastuussa vahingosta ainoastaan ajanjaksolta 11.2.1989—29.3.1989, sekä vahvistaa 12 kuukauden määräajan, jonka kuluessa asianosaiset sopivat yhdessä vahingonkorvauksen suuruudesta;
- velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 35 Kantaja väittää, että asiassa täyttyvät edellytykset, joiden perusteella yhteisölle syntyy vastuu kantajalle aiheutuneesta vahingosta. Vastaajat riitauttavat väitteen ja vaativat kanteen tutkimatta jättämistä siitä syystä, että oikeudet, joihin siinä vedotaan, ovat rauenneet vanhentuneina.
- 36 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että nyt tarkasteltavassa asiassa ennen vanhentumista koskevaa kysymystä on arvioitava, onko yhteisölle mahdollisesti syntynyt EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan (josta on tullut EY 288 artikla) mukainen vastuu, ja jos on, mihin päivämäärään saakka.

Yhteisön vastuu

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 37 Kantaja väittää kuuluvansa maidontuottajiin, joita on estetty harjoittamasta toimintaansa, sillä hän ei ole vuodesta 1984 alkaen enää voinut pitää maitoa kaupan suorittamatta lisämaksua. Kantaja katsoo, että sillä on oikeus korvaukseen tästä tilanteesta aiheutuneista ja edelleen aiheutuvista vahingoista kokonaisuudessaan, kuten yhteisöjen tuomioistuinkin on katsonut asiassa Mulder II antamassaan tuomiossa.
- 38 Se seikka, että kantaja ei täytä vaadittuja edellytyksiä asetuksen N:o 2187/93 mukaisen hyvitystarjouksen saamiseksi, ei poista yhteisön korvausvelvollisuutta, koska yhteisöllä on asiassa perustamissopimuksen 215 artiklan mukainen vastuu.
- 39 Kantaja kiistää vastaajien väitteen, jonka mukaan syy-yhteys asetuksen N:o 857/84 lainvastaisuuden ja väitetyn tulonmenetyksen välillä olisi katkennut, kun kantaja myi SLOM-tilansa vuonna 1987. Vuosittaisen kiintiön laiton epäminen kantajalta vuonna 1984 oli myös aiheuttanut sen, että kantaja ei ollut voinut vastata taloudellisista sitoumuksistaan pankissaan rahoittaakseen investointeja, joiden avulla hän olisi voinut aloittaa uudelleen maidontuotannon, kun kaupan pitämisestä luopumista koskeva ajanjakso oli päättynyt, ja kantaja oli näin ollen joutunut myymään SLOM-tilansa.
- 40 Tilanne oli uusiutunut sen jälkeen, kun kantaja oli ostanut tilan Groningenista. Kun kantajalta oli toistamiseen evätty kiintiö, sen oli ollut pakko myydä myös tämä tila.

- 41 Kantajan mukaan osoituksena siitä, että hänellä oli edelleen aikomus aloittaa uudelleen maidontuotanto ja että hän ei ollut vapaaehtoisesti luopunut tällaisesta toiminnasta, kuten vastaajat väittävät, on se tosiseikka, että kantaja on säilyttänyt kaikki laitteistonsa ja koneensa SLOM-tilan myynnin jälkeen voidakseen käyttää niitä uudelleen.
- 42 Kantaja katsoo oman tilanteensa eroavan selvästi asiassa Bühring vastaan neuvosto ja komissio olleen kantajan tilanteesta (asia T-246, tuomio 4.2.1998, Kok. 1998, s. II-171, 51 kohta), sillä jälkimmäisessä tapauksessa todettiin, että Bühringin tila ei ollut enää elinkelpoinen SLOM-sitoumuksen päättyessä siitä syystä, että Bühring oli tehnyt epätaloudellisia päätöksiä ennen kiintiöhakemuksensa hylkäämistä. Nyt tarkasteltavassa asiassa SLOM-tilan myynti on kantajan mukaan kuitenkin suoraa seurausta hakemuksen hylkäämisestä.
- 43 Koska kantaja oli joutunut myymään SLOM-tilansa syistä, jotka johtuivat suoraan tästä hylkäyspäätöksestä, sen oli ollut vuonna 1989 mahdotonta täyttää edellytykset, jotka yhteisön lainsäädännössä on asetettu SLOM-tuottajille kiintiön saamiseksi.
- 44 Vastaajat myöntävät, että kantaja oli sitoumuksensa päättyessä samassa asemassa kuin asiaa Mulder koskevien oikeudenkäyntien kantaja eli sen oli ollut mahdotonta aloittaa maidontuotanto uudelleen. Koska kantaja oli kuitenkin myynyt SLOM-tilansa vuonna 1987 ja näin ollen luopunut maidontuotannosta, hän ei vastaajien mukaan voi väittää, että hänellä sillä olisi oikeus viitemäärään vuodelta 1989 eli asetuksen N:o 764/89 voimaantulon jälkeen ja että hän olisi kärsinyt vahinkoa tästä myyntitapahtumasta alkaen. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Bühring vastaan neuvosto ja komissio antamassaan tuomiossa todennut (tuomion 51 ja 52 kohta), korvattavissa olevat vahingot, jotka kantaja on kärsinyt sen vuoksi, että siltä on evätty kyseinen viitemäärä, saattoivat syntyä ainoastaan ennen SLOM-tilasta luopumisen päivämäärää. Tilan myynnin jälkeen asetuksen N:o 857/84 alkupe räisen version pätemättömyyden ja väitetyn vahingon välillä ei vastaajien mukaan enää ole syy-yhteyttä.

- 45 Vastaajien mukaan asiakirja-aineistosta ilmenee, että kantajan taloudellinen tilanne oli ollut epävarma jo ennen kuin kaupan pitämisestä luopumista koskeva ajanjakso oli päättynyt.
- 46 Siltä osin kuin on kyse asetuksen N:o 1546/88 3 a artiklan 1 kohdan periaatteesta, jonka mukaan viitemäärät sidotaan maa-alaan, joka on olemassa viitemäärien myöntämisaikana, neuvosto täsmentää, että periaatetta sovelletaan sekä SLOM-tuottajiin että muihin tuottajiin ja että periaatetta sovellettaessa ensin mainittuja ei saa syrjiä.
- 47 Sen jälkeen kun kantaja oli luopunut maidontuotannosta, hän ei vastaajien mukaan voinut vedota perustellun luottamuksensuojan rikkomiseen, koska vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimija, joka on vapaasta tahdostaan keskeyttänyt tuotannon tietyksi ajaksi, ei voi oikeutetusti olettaa, että hän voi aloittaa tuotannon uudelleen aiemmin voimassa olleiden ehtojen ja ettei siihen sovellettaisi mahdollisesti tällä välin hyväksytyjä sääntöjä, jotka liittyvät markkina- tai rakennepolitiikkaan (asia Mulder I, tuomion 23 kohta).
- 48 Asetuksen N:o 857/84 pätemättömyydellä ei vastaajien mukaan kuitenkaan ollut enää merkitystä sen jälkeen kun neuvosto oli hyväksynyt asetukset N:o 764/89 ja 1639/91, mistä syystä yhteisön ei voida katsoa olevan vastuussa näiden säädösten antamisen jälkeen.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 49 Yhteisö on EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan toisessa kohdassa (josta on tullut EY 288 artiklan toinen kohta) tarkoitetun sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella vastuussa toimielinten aiheuttamista vahingoista ainoastaan,

jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielinten toiminta on ollut lainvastaista, vahinko on tosiasiallisesti syntynyt ja lainvastaisen toiminnan ja aiheutuneeksi väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (yhdistetyt asiat 197/80—200/80, 243/80, 245/80 ja 247/80, Ludwigshafener Walzmühle ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 17.12.1981, Kok. 1981, s. 3211, 18 kohta ja yhdistetyt asiat T-481/93 ja T-484/93, Expöртеurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomio 13.12.1995, Kok. 1995, s. II-2941, 80 kohta).

- 50 Niiden tuottajien aseman osalta, jotka ovat antaneet sitoumuksen maidon kaupan pitämisestä luopumisesta, on todettava, että yhteisön vahingonkorvausvastuu on syntynyt jokaista sellaista tuottajaa kohtaan, jolle on aiheutunut korvattavissa olevaa vahinkoa siitä, että hän ei ole voinut toimittaa maitoa asetuksen N:o 857/84 soveltamisen vuoksi (asiassa Mulder II annetun tuomion 22 kohta).
- 51 Tämä vastuu perustuu siihen, että niiden tuottajien, joita on yhteisön toimenpiteellä kannustettu yleisen edun vuoksi ja palkkiota vastaan keskeyttämään maidon myynti tietyksi rajalliseksi ajanjaksoksi, perusteltua luottamusta maidon kaupan pitämisestä luopumisesta antamansa sitoumuksen väliaikaisuuteen on loukattu (asiassa Mulder I annetun tuomion 24 kohta ja em. asia von Deetzen, tuomion 13 kohta).
- 52 Kantaja vetoaa vahinkoon, jonka on aiheuttanut viitemäärän laitton epäminen asetuksen N:o 857/84 soveltamisen seurauksena. Vahinko ulottuu ajanjaksoon, joka alkoi 15.12.1984 eli ajankohtana, jolloin kaupan pitämisestä luopumista koskeva kantajan sitoumus raukesi, ja joka on edelleen voimassa, koska kantajalle ei koskaan myönnetty kiintiötä.
- 53 Siltä osin kuin on kyse vahingonkorvausvaatimuksesta ajanjaksolta 15.12.1984—2.3.1987 (kantajan SLOM-tilan myyntipäivä), ei ole kiistetty sitä seikkaa, että kantaja ei ole voinut asetuksen N:o 857/84 mukaisesti pitää kaupan mitään maitomäärää ilman lisämaksua ja että yhteisö on edellä mainitun oikeuskäytännön mukaisesti vastuussa tästä seikasta aiheutuneesta vahingosta.

- 54 Sen sijaan 2.3.1987 jälkeen väitetyksi aiheutuneen vahingon osalta vastaajat kiistävät yhteisön vastuun sillä perusteella, ettei sillä, että kantaja myi SLOM-tilansa, ja asetuksen N:o 857/84 kantajaan soveltamisen välillä ole olemassa syy-yhteyttä.
- 55 On näin ollen tutkittava, voidaanko kantajan esittämien väitteiden perusteella katsoa olevan syy-yhteys toimielinten laittoman toiminnan ja väitetyin vahingon välillä.
- 56 Aluksi on todettava, että asetuksen N:o 764/89 voimaantulon jälkeen kantajan vaatimus saada kyseisen säädöksen perusteella kiintiö hylättiin asetuksen N:o 1546/88 3 a artiklan 1 kohdan nojalla (ks. edellä 7 kohta), jonka mukaan viitemäärän myöntäminen edellytti sen osoittamista, että tuottaja hallinnoi vaatimuksen esittämishetkellä kokonaisuudessaan tai osittain SLOM-tilaa.
- 57 Tältä osin on hyödyllistä muistaa, että viitemäärien myöntämisestä SLOM-tuottajille säädetään neuvoston ja komission asetuksissa, joiden avulla on ollut tarkoitus korjata tilanne, jonka aiempi, laitton säädös oli aiheuttanut. Edellä mainittuun 3 artiklaan sisältyvän edellytyksen avulla lainsäätäjä on halunnut varmistua siitä, että kiintiöt hyödyttäisivät niitä, joilla oli tosiasiallisesti aikomus tuottaa maitoa, sekä välttää tilanne, jossa tuottajat hakevat kiintiöitä tavoitteenaan ainoastaan saada niistä taloudellista hyötyä.
- 58 Se seikka, että kiintiö evättiin tuottajalta siitä syystä, ettei tämä täyttänyt edellytyksiä, jotka on asetettu sellaisella yhteisön lainsäädännöllä, jonka avulla oli tarkoitus korjata asetuksen N:o 857/84 pätemättömyyttä, ei kyseenalaista päätelmää, jonka mukaan sitoumuksen raukeamishetkellä kantajalla oli perusteltu luottamus mahdollisuuksiinsa aloittaa maidontuotanto uudelleen.

- 59 Yhteisön on näin ollen todettava olevan vastuussa niihin SLOM-tuottajiin nähden, jotka ovat jääneet maitotuotemarkkinoiden ulkopuolelle asetuksen N:o 764/89 voimaantulon jälkeen samoista syistä, joita aiheutti asetuksen N:o 857/84 mukaisten kiintiöiden puutteellinen myöntämisyjärjestelmä, jos kantaja kykenee osoittamaan, että kyseisen asetuksen nojalla tapahtuneen kiintiön epäämisen ja sen seikan, joka johti kiintiön epäämiseen asetuksen N:o 764/89 nojalla, eli SLOM-tilan myynnin, välillä on syy-yhteys.
- 60 Kun tarkastellaan asiakirja-aineistoa ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinten kysymyksiin annettuja vastauksia, käy ilmi, että syyt, joiden vuoksi kantaja myi SLOM-tilansa vuonna 1987, ovat suorassa yhteydessä kiintiön epäämiseen, joka tapahtui sen jälkeen, kun kantajan sitoumus luopua kaupan pitämisestä oli rauennut vuonna 1984. Esimerkiksi kantajan ja tämän käyttämän rahoituslaitoksen välisestä kirjeenvaihdosta ilmenee, että kantajan saama rahoitus maidontuotannon uudelleen aloittamiseksi vuonna 1985 myönnettiin ja laskettiin niiden tulojen perusteella, jotka kantaja oli ennakoinut kaikella kohtuudella saavansa maidontuotannosta vuodesta 1985 alkaen. Vaikka kiintiö oli evätty kantajalta vuonna 1984, hän oli kuitenkin aloittanut uudelleen maidontuotannon markkinointivuosina 1985—1986 ja 1986—1987, mutta koska kantaja oli ollut lisämaksuvelvollinen, hän ei ollut kyennyt hankkimaan riittäviä tuloja hoitaakseen rahoitukselliset sitoumuksensa, ja hän oli tämän vuoksi joutunut myymään SLOM-tilansa 2.3.1987 (ks. erityisesti *College van Beroep voor het Bedrijfslevenin* 13.7.1994 antama tuomio).
- 61 Asiakirja-aineistosta käy ilmi, että toisin kuin vastaajat ovat suullisessa istunnossa väittäneet, kantajan rahalliset sitoumukset olivat tarpeen maidontuotannon uudelleen aloittamiseksi viiden vuoden keskeytyksen jälkeen. Kantaja rahoitti pankista lainaamallaan 360 000 NLG:lla maidontuotantoa varten aiemmin vuokraamansa 10 hehtaarin maa-alan oston vuokrasopimuksen päätyttyä 30 naudan oston ja navettojen kunnostuksen.
- 62 On näin ollen aiheellista katsoa, että vuonna 1987 tapahtuneen SLOM-tilan myynnin jälkeen kantajalle aiheutuneet vahingot eivät johdu lyhytnäköisyydestä

tai epäonnistuneesta tilanhoidosta vaan siitä, että kantajalta evättiin asetusta N:o 857/84 soveltaen lainvastaisesti vuoden 1984 viitemäärä.

- 63 Kantajalle aiheutuneet vahingot ajanjaksona, joka alkoi 15.12.1984 ja jatkuu edelleen, ovat sellaisia, että yhteisön on katsottava olevan niistä vastuussa.
- 64 Vahingonkorvauksen määrän vahvistamiseksi on kuitenkin arvioitava, miten laaja kantajan oikeus saada korvausta on, eli etenkin, miltä ajalta vahingonkorvausta on maksettava. On näin ollen tutkittava, onko kantajan vaatimus vanhentunut, ja jos on, miltä osin.

Vanhentuminen

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 65 Kantaja väittää, että vaatimuksen vanhentumisaika on keskeytynyt 31.3.1989 päivätyllä kirjeellä. Kantaja huomauttaa, että kyseisellä kirjeellä hän on yhdessä 351 muun SLOM-tuottajan kanssa ilmoittanut toimielimille siitä, että ne katsoivat yhteisön olevan vastuussa tulonmenetyksestä, joka johtui kiintiöiden epäämisestä asetuksen N:o 857/84 voimaantulon seurauksena. Koska toimielimet ovat 5.8.1992 julkaistussa tiedonannossaan sitoutuneet olemaan vetoamatta vanhentumiseen niiden tuottajien osalta, jotka kantajan tavoin olivat jo ottaneet yhteyttä toimielimiin vaatiakseen korvausta ja joiden vahingonkorvausvaati-

mukset eivät kyseisellä hetkellä vielä olleet vanhentuneet, tällainen vetoamatta jättäminen on kantajan osalta ollut voimassa 31.3.1989 alkaen.

- 66 Kantaja pitää 22.7.1992 päivättyä neuvoston oikeudellisen osaston pääjohtajan kirjettä tältä osin merkityksettömänä myöhemmän eli 5.8.1992 julkaistun tiedonannon vuoksi.
- 67 Komission oikeudellisen osaston virkamies Booss, joka oli kyseisenä ajankohtana vastuussa SLOM-asioiden käsittelemisestä, oli kantajan mukaan lisäksi vahvistanut puhelimesta kantajan neuvonantajalle, että 31.3.1989 päivätty kirje oli asiakirja, joka katkaisi vanhentumisen.
- 68 Vähän sen jälkeen kun asetus N:o 2187/93 oli tullut voimaan, komissio oli sitä paitsi kantajan mukaan lähettänyt Alankomaiden viranomaisille luettelon, jossa mainittiin kaikki korvauksen vaatimiseen oikeutetut SLOM-tuottajat, kantaja mukaan lukien.
- 69 Kantaja toteaa, että vastaajien näkökanta ei ole pelkästään vastoin 5.8.1992 julkaistua tiedonantoa, jossa nämä olivat nimenomaisesti kehottaneet SLOM-tuottajia luopumaan vahingonkorvauskanteiden nostamisesta yhteisöä vastaan, vaan se on tämän lisäksi syrjivä, sillä yhteisö ei ole vedonnut vanhentumiseen sellaisten muiden alankomaisten SLOM-tuottajien osalta, jotka ovat saaneet hyvitystarjouksia ja joiden nimet olivat myös 31.3.1989 päivätyn kirjeen liitteenä olevassa luettelossa.
- 70 Toissijaisesti kantaja myöntää toimintansa olleen sellaista, että vanhentumista koskevat edellytykset täyttyisivät viiden kuukauden ja 11 päivän osalta. Tämä

aikaväli vastaa kantajan mukaan ajanjaksoa, joka alkoi asetuksen N:o 2187/93 10 artiklan mukaisena, tuottajille korvausvaatimusten esittämistä varten asetettuna määräpäivänä eli 30.9.1993 ja päättyi kanteen nostamisen ajankohtana eli 14.2.1994.

- 71 Vastaajat katsovat, että kantajan vaatimus on kokonaisuudessaan rauennut vanhentuneena. Ne täsmentävät kantaansa toteamalla, että vanhentumisaika oli alkanut juosta 15.12.1984 eli ajankohtana, jolloin kantajaan oli sovellettu asetusta N:o 857/84. Vanhentumisaika oli näin ollen kulunut loppuun 2.3.1992 eli viisi vuotta SLOM-tilan myynnin jälkeen 2.3.1987, jollei sitä ollut tällä välin keskeytetty.
- 72 Vastaajat toteavat, että 31.3.1989 päivätty kirje ei ollut, toisin kuin kantaja väittää, katkaissut vanhentumisaikaa, koska kirjeen seurauksena ei ollut nostettu kannetta, kuten yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 43 artiklassa edellytetään. Sen sijaan 5.8.1992 julkaistun tiedonannon osalta vastaajat huomauttavat, että kantaja ei voinut vedota toimielinten sitoumukseen luopua vanhentumiseen vetoamisesta, koska kantajan oikeudet olivat rauenneet vanhentuneina ennen kyseistä julkaisupäivämäärää.
- 73 Komissio väittää toissijaisesti, että vaikka 5.8.1992 julkaistun tiedonannon seurauksena vanhentumisajan päätyminen siirtyi 30.9.1993 saakka eli kolmella kuukaudella ja 26 päivällä, kantajan vaatimus oli joka tapauksessa rauennut vanhentuneena niiden vahinkojen osalta, jotka olivat aiheutuneet ennen 18.12.1987 (kuusi vuotta, yksi kuukausi ja 26 päivää ennen kanteen nostamista 14.2.1994). Tämä siirtyminen ei hyödyttänyt kantajaa, koska yhteisön vastuu oli poistunut siitä lähtien, kun kantaja oli myynyt SLOM-tilansa 2.3.1987 (katso edellä 44 kohta).
- 74 Se, että komissio ei vedonnut vanhentumiseen 13.3.1989 päivätyn kirjeen liitteenä olevassa luettelossa mainittujen tuottajien osalta ja että nämä tuottajat

saattoivat käyttää hyväkseen asetuksen N:o 2187/93 mukaisen hyvitystarjouksen, ei vastaajien mukaan ollut millään tavoin kantajaa syrjivä seikka. Komissio on ainoastaan luopunut vetoamasta vanhentumiseen sellaisten tuottajien osalta, jotka täyttivät asiassa Mulder II annetussa tuomiossa asetetut edellytykset ja jotka olivat saaneet hyvitystarjouksen asetuksen N:o 2187/93 säännösten mukaisesti.

- 75 Vastaajien mukaan vaade oli näin ollen vanhentunut 15.12.1984. Sen jälkeen kun kantaja oli myynyt SLOM-tilansa 2.3.1987, hänellä ei vastaajien mukaan ollut enää ollut oikeutta viitemäärään, joten hän ei ollut kyseisen päivämäärän jälkeen kärsinyt korjattavissa olevaa vahinkoa. Vanhentumisen keskeyttäneen toimenpiteen puuttuessa vanhentumisaika oli näin ollen kulunut umpeen 2.3.1992.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 76 EY:n tuomioistuimen perussäännön 43 artiklassa tarkoitettu vanhentumisaika, jota sovelletaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytävässä oikeudenkäynnissä perussäännön 46 artiklan perusteella, voi alkaa kulua vasta, kun kaikki vahingonkorvausvelvollisuuden perusteena olevat edellytykset ovat täyttyneet, eli silloin kun kysymyksessä on lainsäädäntötoimesta aiheutuva vastuu, vanhentumisaika ei voi alkaa kulua, ennen kuin tästä toimesta aiheutuvat vahinkoseuraukset ovat syntyneet (asia T-20/94, Hartmann v. neuvosto ja komissio, tuomio 16.4.1997, Kok. 1997, s. II-595, 107 kohta).
- 77 Tässä tapauksessa vahinko, joka johtui siitä, ettei viitemäärää voitu käyttää, on katsottava syntyneeksi siitä päivästä lukien, jona kantaja olisi voinut tuotannon

muuttamista koskevan sitoumuksensa päätyttyä aloittaa uudelleen maidon toimitukset ilman lisämaksun suorittamista, jollei häneltä olisi evätty viitemäärää, eli 15.12.1984 lukien, jolloin hänen osaltaan sovellettiin asetusta N:o 857/84. Näin ollen edellytykset vahingonkorvauskanteen nostamiseksi yhteisöä vastaan täytyivät juuri tuona päivänä ja vanhentumisaika alkoi kulua.

- 78 Määritettäessä ajanjaksoa, jonka aikana vahingot ovat syntyneet, on todettava, etteivät ne ole syntyneet välittömästi. Vahingot syntyivät tietyn ajanjakson kuluessa, joka kesti niin kauan kuin kantaja ei voinut saada viitemäärää. Kysymys on siis jatkuvasti aiheutuneesta vahingosta, joka toistui päivittäin (ks. em. asia Hartmann v. neuvosto ja komissio, tuomion 132 kohta). Oikeus vahingonkorvaukseen on siis syntynyt useiden peräkkäisten ajanjaksojen kuluessa, jotka alkoivat jokaisena päivänä, jona kantaja ei voinut pitää maitoa kaupan.
- 79 Koska syy-yhteys on nyt käsiteltävässä asiassa näytetty toteen kiintiön epäämisen ja sen seikan välillä, että kantaja myi SLOM-tilansa 2.3.1987, kantajalle asetuksen N:o 857/84 soveltamisesta aiheutunut vahinko ei päättynyt kyseisenä päivämääränä, kuten edellä mainitussa asiassa Bühring vastaan neuvosto ja komissio (tuomion 70 kohta), vaan vahinko on jatkunut asetuksen N:o 764/89 tai täsmällisemmin asetuksen N:o 1033/89 voimaantulon jälkeen, koska kantajan oli tällöin toistamiseen mahdotonta saada itselleen maitokiintiö koko siksi ajaksi, jonka lisämaksua koskeva lainsäädäntö vielä oli voimassa. Vanhentumisaajan katkaisevan toimen tapahtumapäivämäärän osalta on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 43 artiklan mukaan yli viisi vuotta ennen vanhentumisen katkaisevaa toimea syntyneet vahingot ovat vanhentuneita, ilman että vanhentuminen vaikuttaa myöhemmin syntyneisiin oikeuksiin.
- 80 Tästä seuraa, että sen määrittelemiseksi, miltä osin kantajan oikeudet ovat vanhentuneet, on määriteltävä päivä, jona vanhentumisaika on katkaistu.

- 81 EY:n tuomioistuimen perussäännön 43 artiklan mukaan vanhentumisaika voidaan katkaista joko nostamalla kanne yhteisöjen lainkäyttöelimestä tai esittämällä tätä ennen vaatimus asianomaiselle toimielimelle, jolloin tässä viimeksi mainitussa tapauksessa vanhentuminen ei kuitenkaan katkea, jos vaatimusta ei seuraa kanne niitä määräaikoja noudattaen, jotka määräytyvät tapauksesta riippuen perustamissopimuksen 173 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 230 artikla) ja 175 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 232 artikla) perusteella (asia 11/72, *Giordano v. komissio*, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.4.1973, Kok. 1973, s. 417, 6 kohta, ja asia T-222/97, *Steffens v. neuvosto* ja komissio, tuomio 25.11.1998, Kok. 1998, s. II-4175, 35 ja 42 kohta).
- 82 Ensinnäkin on näin ollen todettava, ettei kantaja voi vedota EY:n tuomioistuimen perussäännön 43 artiklassa tarkoitettuun vanhentumisen katkeamiseen toimielimille osoitetun, 31.3.1989 päivätyn kirjeen perusteella, sillä kirjeen seurauksena ei ole nostettu kannetta yhteisöjen tuomioistuimessa.
- 83 Kantaja väittää kuitenkin, että koska siihen sovelletaan 5.8.1992 julkaistua tiedonantoa, vastaajat ovat sitoutuneet olemaan vetoamatta vanhentumiseen 31.3.1989 alkaen eli siitä ajankohdasta, jona kantaja oli ottanut toimielimiin yhteyttä.
- 84 Tältä osin on muistettava, että luopuminen 5.8.1992 päivättyyn kirjeeseen sisältyneestä vanhentumiseen vetoamisesta oli yksipuolinen toimi, jonka päämääränä oli rajoittaa nostettujen kanteiden määrää rohkaisemalla tuottajia odottamaan asetuksella N:o 2187/93 käyttöön otettavaa kiinteämääräisten hyvitysten järjestelmää (edellä mainittu asia *Steffens v. neuvosto* ja komissio, tuomion 38 kohta).
- 85 Tiedonanto koski nimenomaan tuottajia, joiden oikeudet korvauksiin eivät olleet ehtineet vanhentua sinä päivämääränä, jonka tiedonanto julkaistiin *Euroopan*

yhteisöjen virallisessa lehdessä, tai ajankohtana, jolloin ne olivat jo ottaneet yhteyttä johonkin toimielimistä (katso edellä 11 kohta). Jälkimmäisellä maininnallaan vastaajat tarkoittivat tuottajia, jotka olivat ottaneet toimielimiin yhteyttä ennen kyseisen tiedonannon julkaisemista vedotakseen asiassa Mulder II annetun tuomion perusteella oikeuksiinsa saada vahingonkorvausta ja joita toimielimet olivat pyytäneet luopumaan vahingonkorvauskanteiden nostamisesta kiinteämääräisten hyvitysten järjestelmää koskevaa asetusta odottaessa. Maininnan avulla oli tarkoitus säilyttää näiden tuottajien oikeudet korvauksiin.

86 On aiheellista todeta, että vastaajat eivät ole koskaan vastanneet 31.3.1989 päivätyyn kirjeeseen ja että nämä eivät kyseisenä ajankohtana tehneet minkäänlaista sitoumusta kantajaan nähden. Kantaja ei näin ollen voi vedota 5.8.1992 julkaistuu tiedonantoon.

87 Toiseksi on hylättävä väite, jossa vedotaan siihen seikkaan, että kantajan nimi oli luettelossa, jonka komissio oli lähettänyt Alankomaiden viranomaisille sen jälkeen kun asetus N:o 2187/93 oli tullut voimaan ja jossa luetellaan tuottajat, jotka hyötyivät siitä, että komissio oli 5.8.1992 julkaistussa tiedonannossa sitoutunut olemaan vetoamatta vanhentumiseen.

88 On ensinnäkin aiheellista todeta, että kyseinen luettelo lähetettiin kansallisille viranomaisille siksi, että näille haluttiin ilmoittaa, mistä päivästä alkaen vaatimusten vanhentuminen oli katkennut, siltä varalta, että niille osoitettaisiin korvausvaatimuksia asetuksessa N:o 2187/93 säädetyn siirtojärjestelmän mukaisesti. Luettelossa ei eritelty SLOM-tuottajia, jotka olivat asian Mulder II kantajien kanssa samassa tilanteessa ja jotka näin ollen saattoivat hyötyä siirtoehdotuksista

asetuksen N:o 2187/93 mukaisesti, niistä, jotka kantajan tavoin olivat jääneet ilman kiintiötä eivätkä tämän vuoksi kuuluneet kyseisen siirtojärjestelmän piiriin. Kantajan nimi oli näin ollen virheellisesti luettelossa.

- 89 Tällainen virhe ei kuitenkaan ollut sellainen, että kantaja voisi sen seurauksena vakuuttua siitä, että 5.8.1992 julkaistussa tiedonannossa ollut sitoumus koskisi sitä ja että kantajan vaatimuksen vanhentuminen olisi ollut katkennut 31.3.1989 alkaen. Kyseisen luettelon lähettämisaikakohtana eli 10.9.1993 kantajan olisi jo pitänyt tietää, ettei hän hyötyisi asetuksen N:o 2187/93 mukaisesta siirtoehdotuksesta ja että kyseinen sitoumus ei näin ollen koskenut sitä.
- 90 Kolmanneksi vastaajien näkökanta tämän kanteen vanhentumiseen ei merkitse, että komissio olisi kohdellut kantajaa syrjivästi muihin, hyvitystarjouksia saaneisiin SLOM-tuottajiin nähden, sillä kuten edellä 88 kohdassa on todettu, kantajan tilanne eroaa niiden tuottajien tilanteesta, jotka hyötyvät asetuksesta N:o 2187/93.
- 91 Neljänneksi sellaisten kantajan väitteiden osalta, jotka koskevat Boossin väitettyjä ilmoituksia, riittää kun todetaan, ettei niitä ole mitenkään näytetty toteen.
- 92 Ainoastaan kanteen nostaminen 14.2.1994 on näin ollen voinut katkaista vanhentumisen. Neuvosto on kuitenkin 22.7.1992 päivätyssä kirjeessään (ks. edellä 22 kohta) ilmoittanut, että hän piti 14.7.1992 päivätyä kirjettä kantajan ja muiden sellaisten tuottajien osalta, jotka eivät vielä olleet nostaneet kannetta, yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 43 artiklan mukaisena vaatimuksena ja luopui näin ollen vetoamasta vanhentumiseen kyseisestä ajankohdasta aina 17.9.1992 saakka (eli sellaisen kolmen kuukauden määräajan päättymiseen, joka alkoi asiassa Mulder II annetun tuomion tuomiolauselman julkaisemisesta

Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 17.6.1992). Tämä oli sopusoinnussa toimielinten tuolloisen käytännön kanssa lähettää samansisältöisiä kirjeitä tuottajille, jotka olivat osoittaneet niille vahingonkorvausvaatimuksia.

- 93 Näin ollen on vahvistettava niiden toimielinten antamien sitoumusten vaikutukset, joiden johdosta tuottajat eivät nostaneet kannetta, minkä vastineena toimielimet luopuivat oikeudestaan vedota vanhentumiseen.
- 94 Toimielinten sitä kantaa ei voida hyväksyä, että kantajan osalta yksinomaan sen vuoksi, ettei hän ole nostanut kannetta perussäännön 43 artiklassa määrättyssä määräajassa 17.9.1992 jälkeen, vanhentumisaika olisi alkanut uudelleen 14.7.1992, ikään kuin toimielimet eivät olisi antaneet mitään sitoumusta. Tämä sitoumus oli näet toimielinten yksipuolinen toimi, jonka tarkoitus oli saada kantajat luopumaan kanteen nostamisesta. Vastajaat eivät näin ollen voi käyttää hyväkseen sitä, että kantaja on päätenyt menettelytapaan, josta ainoastaan vastaajat hyötyivät.
- 95 Näin ollen vanhentumisaika on ollut katkenneena ajanjakson, joka alkoi 14.7.1992, jolloin kantaja vastaanotti neuvoston lähettämän kirjeen, ja joka päättyi 17.9.1992.
- 96 Oikeuskäytännön mukaan (edellä mainittu asia Hartmann v. neuvosto ja komissio, tuomion 140 kohta) ajanjakso, jolta vahinko on korvattava, käsittää viisi vanhentumisen katkeamisajankohtaa eli 14.2.1994 edeltävää vuotta. Koska vanhentuminen oli kuitenkin katkennut ajanjaksona, joka alkoi 14.7.1992 ja päättyi 17.9.1992, eli kahden kuukauden ja kolmen päivän aikana, vahingon korvaaminen on tapahduttava ajanjaksolta, joka alkoi 11.12.1988 ja päättyy tämän tuomion julistamisajankohtana.

Korvauksen määrä

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 97 Vahingonkorvauksen määrän laskemisen osalta kantaja väittää, että sillä on oikeus suurempaan korvaukseen kuin muille SLOM-tuottajille on asetuksen N:o 2187/93 nojalla ehdotettu. Kantajalle aiheutuneiden vahinkojen korvaamisen pitäisi hänen mukaansa kattaa maitokiintiön epäämisestä aiheutunut tulonmenetys sekä tällaisen kiintiön ostoarvo ja se olisi yhteensä 2 895 916,18 NLG kahdeksan prosentin vuotuisine viivästyskorkoineen 19.5.1992 lukien.
- 98 Siltä osin kuin on kyse komission toissijaisesta vaatimuksesta saada ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myöntämään asianosaisille 12 kuukauden määräaika korvauksen määrää koskevia neuvotteluja varten, kantaja huomauttaa, että koska asiaa koskevat kysymykset on jo ratkaistu edellä mainitussa tuomiossa Mulder ym. vastaan neuvosto ja komissio, määräaika olisi asetettava paljon lyhyemmäksi.
- 99 Vastaajat toteavat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on keskityttävä ainoastaan määrittämään yhteisön vastuu kantajan väittämistä vahingoista, eivätkä ne siten esitä näkemystään vahingon määrästä.
- 100 Neuvosto kuitenkin riitauttaa joka tapauksessa kantajan vaatiman määrän, sillä se on sen mukaan liian suuri eikä vastaa tuomiossa Mulder II asetettuja edellytyksiä. Se riitauttaa myös sen seikan, että viivästyskorkoja olisi maksettava

ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion julistamispäivää edeltävältä ajalta ja pitää korkoprosenttia liian suurena.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 101 Kun oikeudenkäyntiä tässä asiassa jatketaan, asianosaisia kehoitetaan keskittymään tarkastelussaan vahingonkorvausta koskevan oikeuden olemassaoloon, ensinnäkin siksi, että korvauksen määrä on riippuvainen siitä, miltä ajanjaksolta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että yhteisön on korvattava kantajalle aiheutunut vahinko, ja toiseksi siksi, että asianosaisille annetaan mahdollisuus neuvotella korvauksen määrästä yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Mulder ym. vastaan neuvosto ja komissio määrittämien perusteiden mukaisesti.
- 102 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehottaa asianosaisia sopimaan tämän tuomion perusteella asiasta kuuden kuukauden kuluessa. Ellei sovintoon päästä, asianosaisten on toimitettava samassa määräajassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle korvausvaatimuksiaan koskevat laskelmat.
- 103 Jotta kantaja saatetaan asemaan, jossa hän olisi ollut, jos asetus N:o 857/84 ei olisi ollut lainvastainen, ja jotta otetaan huomioon se seikka, että lisämaksujärjestelmän soveltamisajanjakson aikana kantaja ei ole voinut tuottaa lisämaksutta maitoa, koska hänelle ei tätä ennen ollut myönnetty erityistä viitemäärää, kantajalle myönnettävän vahingonkorvauksen määrässä on otettava huomioon myös sellaisen viitemäärän ostoarvo, joka kantajalle olisi kuulunut asetuksen N:o 857/84 nojalla.

Oikeudenkäyntikulut

- 104 Edellä 102 kohdassa lausutun vuoksi oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Vastaajat veloitetaan korvaamaan kantajalle vahinko, jonka tämä on kärsinyt asetuksen (ETY) N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun maksun soveltamista maito- ja maitotuotealalla koskevista yleisistä säännöistä 31 päivänä maaliskuuta 1984 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 857/84, sellaisena kuin se on täydennettynä asetuksen (ETY) N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun lisämaksun yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä 16 päivänä toukokuuta 1984 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1371/84, soveltamisen seurauksena siltä osin, kuin näissä asetuksissa ei ollut säädetty viitemäärän myöntämisestä sellaisille tuottajille, jotka eivät voineet maidon ja maitotuotteiden kaupan pitämisestä luopumista ja lypsykarjan tuotannon muuttamista koskevasta palkkiojärjestelmästä 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1078/77 mukaisesti annetun sitoumuksen täyttämisen vuoksi toimittaa maitoa kyseisen jäsenvaltion valitsemana viitevuonna.

- 2) Kantajalle on korvattava asetuksen N:o 857/84 soveltamisen seurauksena syntynyt vahinko ajanjaksolta, joka alkoi 11.12.1988 ja päättyy tämän tuomion julistamispäivänä. Määrään on sisällyttävä sellaisen viitemäärän ostoarvo, joka kantajalle olisi kuulunut asetuksen N:o 857/83 nojalla.
- 3) Asianosaisten on toimitettava maksettavista määristä tehty sovinto ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle kuuden kuukauden kuluessa tämän tuomion antamisesta.
- 4) Ellei sovintoa saada aikaan, niiden on toimitettava samassa määräajassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle korvausvaatimuksiaan koskevat laskelmat.
- 5) Oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

Tiili

Moura Ramos

Mengozzi

Julistettiin Luxemburgissa 2001.

H. Jung

kirjaaja

P. Mengozzi

jaoston puheenjohtaja